

RPO Endokrina sjukdomar
Elzbieta Partyka-Rut
Ordförande

2022-04-11

Regionsjukvårdsledningen

Årsrapport 2021 för RPO Endokrina sjukdomar

Ledamöter

Elzbieta (Ela) Partyka-Rut (ordf) – Region Östergötland
Leni Lagerqvist (processtöd) – Region Kalmar län
Bertil Ekman – Region Östergötland ersatt ordf.
Cecilia Toppe, Gustav Barkman, Oskar Lindholm – Region Jönköpings län
Herbert Krol, ersättare för Pär Wanby blev Åsa Bratt – Region Kalmar län from okt 2021

Möten

Gruppen har under 2021 genomfört 5 möten, alla digitalt genomförda. Två TEMA möten och övriga tre 1,5 timmarsmöten. Några av gruppens ledamöter har fortsatt att representera Sydöstra sjukvårdsregionen genom medverkan i den gemensamma strukturen för kunskapsstyrning i nationellt programområde (NPO) och i nationella arbetsgrupper (NAG).

- 6 oktober, 1,5 timmars möten inkluderat föreläsare.
  - Förslag föreläsare Oskar Lindholm – Tema binjure
  - Målgrupp alla berörda på de endokrinologiska enheterna
- 24 november, 1,5 timmars möten inkluderat föreläsare.
  - Förslag föreläsare Daniel Bengtsson – Tema hypofys
  - Målgrupp alla berörda på de endokrinologiska enheterna

Sammanfattning

Gruppens utveckling under 2021

RPO endokrina sjukdomar har under de två senaste åren haft en hög ambitionsnivå men av olika anledningar inte lyckats leva upp till de ambitioner som föreslagits. För att finna en rimlig ambitionsnivå samt få stöd i hur gruppen fortsatt bör prioritera adjungerades Susanne Yngvesson från RSL-stab/au till det andra möte i maj 2021.

Från ett ledningsperspektiv gav Susanne genom sin medverkan RPO stöd för att finna lösningar tillika prioritera vilka aktiviteter RPO skulle genomföra under 2021. Resultatet av detta blev att RPO begränsade antalet aktiviteter med fokus på att prioritera de sjukvårdsregionala uppdragen. Att gruppen förtydligade ansvarsfrågan för implementering av den senaste tillgängliga kunskap som den Nationella kunskapsstyrningsorganisationen förmedlade dvs. lokala nivån bär ansvar. Gruppen var eniga om att de skulle prioritera att svara på samtliga remisser i de fall de såg en tydlig roll som exempelvis gällande PSVF, Högspecialiserad vård.

En annan avgränsning och tydliggörande av ansvar var att till de nationellt utsedda i NPO och olika NAG återkoppla att de i sina uppdrag har att förmedla ta emot frågeställningar i via upprättade nätverk. Ansvaret finns dessutom hos respektive region att tydliggöra utvald representants mandat, uppdrag och avsatta tid.

Att medarbetare med uppdrag kopplat till läkarutbildningen ska hantera detta utanför mötena för RPO.

Valet att via olika RAG fördela arbetet inom sydöstra har kvarstår, men där resultatet för 2021 är att enbart RAG diabetes varit verksam.

Genomförda aktiviteter

Förbättringsområde 1

Samverkan Endokrinologi och Diabetes och kompetensutveckling inom SÖSR

Samverkan inom sydöstra pågått i flera decennier. Initialt har region Östergötland och Linköping varit drivande avseende samverkan och kompetensutveckling. En av de återkommande aktiviteterna har varit så kallade ”regionmöte endokrinologi” med specifika teman där professionen bjudits in att delta. Arbetet med att planera och genomföra dessa träffar (1-2 dagars) är resurskrävande varför gruppen 2013 startade med att rotera ansvaret mellan de tre regionerna.

Behovet av återkommande regionmöten kvarstår, men har pga. pandemin inte genomförts under 2021. Utöver kompetensutbytet ger träffarna förutsättningar för alla aktörer inom sydöstra sjukvårdsregionen att tillsammans bidra till utvecklingen avseende endokrina sjukdomar. Dessutom finns ett stort värde i att träffarna ger förutsättningar till fördjupade personliga kontakter/relationer som på såväl lång som kort sikt gynnar kompetensförsörjningen inom sydöstra. Flera kompetensgrupper är utsedda inom olika områden och där gemensamma vårdriktlinjer är framtagna eller under framtagande. Samverkan med nationellt programråd och harmonisering med nationella vårdprogram är en viktig förutsättning för att få en effektiv och jämlik vård i sydöstra sjukvårdsregionen.

För att nå en ökad kunskapsöverföring med målet att jobba mot jämlik vård behöver RPO förbättra och optimera befintliga nätverk kommunikationskanaler.

Ansvarsfördelning

RPO ser värdet av att ha en kartläggning på vilka specialister, läkare och sjuksköterskor som finns och hur långt de kommit i sin specialistutbildning. Målet för 2021 var att den påbörjade kartläggningen skulle revideras, men har pga pandemin inte genomförts.

Syftet kvarstår och kartläggningen har betydelse för att kunna identifiera vilka resurser som finns inom sydöstra.

Läkarprogrammet

Läkarprogrammet i sydöstra sjukvårdsregionen bedrivs i Linköping, Kalmar, Jönköping och Norrköping.

Från kurs/termin 6 är studenterna fördelade på de fyra studieorterna. Arbetet för Internmedicin inklusive Endokrinologi och Diabetes fungerar bra och det finns sedan 2016 en regional arbetsgrupp som hanterar vårt område inom läkarutbildningen vilket är extra viktigt för den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). Gruppens medlemmar ingår också i RPO vilket ger ytterligare synergivinster. För närvarande pågår också planering för den nya 6 åriga läkarutbildningen som startats och innebär ytterligare en termins utbildning på respektive kursort.

Förbättringsområde 2

Kunskapsstyrning, representation, remissvar

RPO har under 2021 genomfört i en rad olika aktiviteter kopplat till Kunskapsstyrningens alla vård- och beslutsnivåer. RPO har varit delaktiga i samtliga remissprocesser kopplat till de nationellt framtagna vårdförloppen samt till övriga kunskapsstöd där arbetsgrupper begärt in remissvar. RPO har därtill varit ett stöd för de tre regionerna i att sprida och implementera beslutade kunskapsstöd. RPO har sedan tidigare initierat arbetet med att i ökad grad använda den gemensamma hemsidan i syfte att publicera de sjukvårdsregionala riktlinjer och kunskapsstöd som alla tre regioner följer.

Representation

Sydöstra sjukvårdsregionens representanter med uppdrag inom kunskapsstyrningssystemet är följande;

NPO där har Bertil Ekman från region Östergötland varit sydöstra sjukvårdsregionens representant.

Summering av det nationella är att arbetet är fördelat på 6 ledamöter och en adjungerad endokrinkirurg samt en nationell arbetsgrupp diabetes (NAG).

Under 2021 initierade arbetsgruppen tyreotoxikos med att ta fram ett vårdprogram. NAG diabetes initierade arbetet med att ta fram underlag för vårdförlopp fotsår vid diabetes. Såväl vårdprogram som vårdförlopp kommer under 2022 att gå mot remissförfarande samt slutrapporteras. Vårdförlopp för osteoporos togs fram och beslutades under 2021, men har ännu inte startat införande inom sydöstra. Ytterligare en nationell arbetsgrupp för primär hyperparatyroidism startade sitt arbete under 2021.

Flera områden för högspecialiserad vård togs under 2021 fram, men beslut om endokrina buktumörer/binjuretumörer och könsdysfori gjordes först 2022.

NAG Diabetes där har Herbert Krol från region Kalmar län varit sydöstra sjukvårdsregionens representant.

Summering av arbetet är att den nationella arbetsgruppen diabetes (NAG) har träffats 6 gånger där samtliga möten genomförts digitala pga. restriktioner gällande pandemin. Följande aktiviteter har genomförts

- NAG har i samarbete med Svensk förening för sjuksköterskor inom diabetesvård (SFSD) har NAG tagit fram dokument som stöd gällande dosjustering av läkemedel inom diabetesvården.
- Under 2021 startade NAG arbetet med vårdförlopp ”Diabetes med hög risk för fotsår”. Under 2022 kommer detta att slutföras och övergå i planering för implementering.
- NAG har haft kontinuerliga möten med arbetsgrupp inom MTP-rådet i syfte att omvärldsbevaka utveckling av medicintekniska diabeteshjälpmedel.
- NAG har haft kontakter/workshop med Transportstyrelsen som beslutade om nya föreskrifter angående körkort för personer med diabetes att ansöka om högre behörighet oberoende av diabetestyp vilket började gälla från 1 januari 2022.
- NAG startade nomineringsprocess till Arbetsgrupp ”Läkemedel vid typ-2 diabetes” för att ta fram en nationell behandlingsriktlinje samt kartlägga av nuvarande användning av diabetesläkemedel.
- NAG har haft kontinuerliga diskussioner gällande målsättning, revidering och prioritering av tidigare framtagna kunskapsstöd.

NAG Hyperparatyroidism där representeras sydöstra genom Elzbieta Partyka-Rut från region Östergötland. Ett NAG som fortsätter arbetet med att ta fram nationella vårdprogram vid hyperparatyroidism. Gruppen har genomfört såväl fysiska som digitala möten. Den preliminära planen är att skicka vårdprogrammet på remiss i september 2022.

NAG Tyroidea

Pär Wanby har under 1,5 år medverkat och bidragit till arbetet i den nationella gruppen. Hans medverkan upphörde sept. 2021. Sydöstra sjukvårdsregionen har med stöd av Pärs bedömning valt att inte ersätta med någon ny representant.

RAG Diabetes

RAG Diabetes har under 2021 genomfört tre digitala möten. RAGs möten hanterar bla. de frågor som kommer från nationella nivån (NAG diabetes). Att lära av varandra samt ständigt lyfta vad man kan samverka kring tillika vad som behöver hanteras lokalt står i fokus vid varje möte.

Vid mötet i december deltog RSG – upphandling i syfte att ha en fördjupad dialog kring värdet av och förutsättningar för gemensamma upphandlingar avseende, medicinteknisk utrustning, förbrukningsartiklar och mjukvaror/molntjänster. Dialogen resulterade i att samverka inom området och gemensamma upphandlingar är av värde under förutsättning att processen kan effektiviseras samt nå en ökad följsamhet till de upphandlingar som görs. Dialogen kommer att fortsätta under 2022.

I bilagan redovisas indikatorerna, HbA1c <52, HbA1c >70 LDL <2,5 och blodtryck <140/85 redovisas samt underlag insulinpump och exempel där samverka med andra aktörer och deras utmaningar påverkar tillgänglighet för ögonbottenscreening och utförare av medicinsk fotvård.

RAG Osteoporos

RPO har under 2021 initierat arbetet som förväntas komma i gång under våren 2022. Ett av de första uppdragen blir att ta sig an implementeringen av det nationellt beslutade vårdförloppet.

Remissvar

RPO har under 2021 bidragit med att gemensamt svara på de remisser som är kopplade till samtliga personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp. RPO har även lämnat synpunkter och remissunderlag avseende några riktlinjer, vårdprogram samt på underlag avseende nationell högspecialiserad vård (NHV) i det fall det berört endokrina sjukdomar. RPO endokrina sjukdomar har haft en hög involvering i arbetet med underlag för NHV avseende könsdysfori.

Förbättringsområde 3

Hypofyssjukdomar

Utveckla MDK - hypofysrond inom SÖSR.

Ett arbete att utveckla hypofysronden som multidisciplinär konferens (MDK) har utförts och under 2021 har alla regioner i sjukvårdsregionen deltagit digitalt via MDK via säkrad videolänksuppkoppling eller PEXIP från länssjukhusen. Länssjukhusen anmäler patientfall till Universitetssjukhuset, som i sin tur ordnar listor över vilka patientfall som dras. Allt skickas krypterat till kontaktpersoner på morgonen innan rondens vilket gör att alla kan vara förberedda.

Upplevelsen från de behandlande läkare som deltagit med patientfall är att ronderna har blivit mer effektiva och kvalitén har ökat när behandlande läkare

kunnat delta och bidra under ronden eller att man i respektive region kan täcka upp även för länsdelssjukhusen.

Vårdprogram

Flera representanter från SÖSR har deltagit som författare till nya nationella vårdprogrammet för hypofyssjukdomar, vilket fått en viktig roll i arbetet och målet är att det kan byggas in i ett standardiserat vårdförlopp.

Daniel Bengtsson hade i samband med RPO-möte med TEMA, en dragning om riktlinjerna samt att det gavs förslag på hur kvalitén kan ökas lokalt och regionalt. Förslagen inkluderar bland annat strukturerade svar på magnetröntgen, ögonundersökningar och patologiska undersökningar samt uppföljning av hypofystumörer.

Utvecklingsområden

Kommande utvecklingsområden inkluderar att skapa samstämmiga mallar för endokrina belastningar/utredningar samt postoperativ vård efter hypofysoperation på regionens sjukhus.

Förbättringsområde 4

Koordinatorsteam Sällsynta Endokrinologiska sjukdomar

Arbetet för koordinatorsteamet fortlöper enligt plan. Koordinator 20 % projektanställning finns som stöd för processen. Uppdraget att vara koordinator för ”Team Sällsynta Endokrinologiska sjukdomar” har i syfte att samordna vårdkontakter, sprida kunskap och utveckla omhändertagandet av patienter. Under 2021 har ett arbete med att ta fram en gemensam rutin påbörjats, en rutin inkluderat med målgruppsbeskrivning.

Medicinsk kvalitet, tillgänglighet, volym och produktion

Målet att fördjupat arbeta med gemensamma kvalitetsdata kvarstår, även om 2021 inte haft förutsättningar till att genomföra analyser på detta. RPO ser fortsatt värde med att tillsammans kunna jämföra, analysera mot målet att lära av varandra och förbättra. I denna rapportens bilaga visas jämförande mått från 2021 i syfte att arbeta vidare med dessa under 2022.

Pandemin har påverkat tillgängligheten. RPO kan summera att tillgängligheten till första besök inte fått stå tillbaka nämnvärt, men att intervallerna för planerade återbesök har påverkats negativt och blivit utdragna.

Digitala uppföljningsbesök har varit ett stöd och har i viss omfattning kunnat ersätta de tidigare fysiska återbesöken. Möjligheterna att vid digitala besök följa upp alla parametrar som exempelvis blodtryck och fotstatus saknas vilket i en förlängning kan innebära risk för patientsäkerheten.

De digitala plattformarna har utvecklats varför det är aktuellt att bibehålla dessa i viss omfattning parallellt med fysiska besök. Båda alternativen är bra och ska ses som ett sätt att ge förutsättningar till en individanpassad uppföljning. RPO endokrina sjukdomar har fortsatt utmaningar i att inom alla diagnosområden ta fram övergripande data på volym och produktion.

Utvecklingstendenser

Landsövergripande utvecklingstendenser som ex. att nationell högspecialiserad vård (NHV) kommer få en ökad påverkan gällande RPOs samverkan inom sjukvårdsregionen. Tendenserna kommer även att beröra det interna utvecklings- och kvalitetsarbetet inom RPO tillika att RPO identifierat ett ökat behov av samverkan med RPO Sällsynta sjukdomar.

Utvecklingen inom området sällsynta sjukdomar påverkas i allt högre grad av att möjligheten för mer specifik diagnosticering finns och att motsvarande individualiserad behandling kan ges. De personella resurserna hänger dock inte med efterfrågan varpå det finns behov av stöd för att möta detta. Till detta tillkommer ökade läkemedelskostnader som en direkt följd av möjligheterna att ge individualiserade tillika specifika livslånga och icke botande behandlingar.

De största utmaningarna under 2022

- Bemanning som ex. resurs- och kompetensbrist för förebyggande insatser som fotundersökning och ögonbottenundersökning
- Ökade läkemedelskostnader
- Strävan om lika vård inom Sydöstra sjukvårdsregionen
- Införa vårdförlopp som berör flera verksamheter som ex. vårdförlopp osteoporos
- Säkra våra kommunikationskanaler alla vårdnivåer

Resultat av samverkan

Samverkan med kommunerna i de tre regionerna har genomförts, men enbart på lokal nivå.

Patientföreträdare

Medverkan av patientföreträdare har inte genomförts på sjukvårdsregional nivå annat än i anslutning till läkarprogrammet. Patientmedverkan på lokal nivå har sedan flera år funnits med inom olika diagnosgrupper och med olika omfattning.

Ordförande RPO endokrina sjukdomar
Elzbieta Partyka-Rut överläkare
Endokrinmedicinska kliniken US
Region Östergötland

Tillägg från 2022 Förbättringsområde 5

Forskning

I detta avsnitt redovisas svar på de frågor som Kunskapsrådets forskningsrepresentant ställde i samband med mötet den 8 feb. 2022.

”Fråga 1 Ge exempel på minst 3 starka forskningsområden inom ert programområde”

SVAR

Inom diabetes har det som exempel pågått ett forskningsprojekt med start 2018 om "RAS-hämmare vid hypertoni kan minska förekomst av diabetesretinopati vid typ 2 diabetes" (Kerstin Grimvall, Västervik).

För övrigt inom endokrinologi Daniel Bengtsson, överläkare vid medicinkliniken, Länssjukhuset i Kalmar, har disputerat på tumörer i hypofysen vid Linköpings universitet. Där han i sin avhandling bland annat undersökte effekten av cellgiftet temozolomid på aggressiva hypofystumörer.

”Fråga 2 Ge exempel på forskningsområden med stark sjukvårdsregional/regional förankring (minst RÖ och antingen RKL och RJL eller alla tre)”

SVAR

GDM-app studien är ett exempel på en randomiserad kontrollerad studie vid namn "HealtyMoms2.0". Den har att utvärdera en mobilapp för egenvård för kvinnor med graviditetsdiabetes, bättre hälsa hos både moder och barn. I studien deltar Östergötland och Jönköping, där även Kalmar fått frågan, men valt att inte delta. De som bedriver studien är Elzbieta Partyka-Rut, överläkare och Simona Chisalita överläkare och adj. Universitetslektor vid Endokrinmedicinska kliniken, universitetssjukhuset i Linköping.

Digital Osteoporosskola är ett samverkans- och forskningsprojekt där Östergötland, Jönköping, Kalmar samt region Kronoberg tar stöd av sydöstra sjukvårdsregionens

designstudio för att med hjälp av ” Stöd och behandlingsplattformen (SoB)” få fram en digital osteoporoskola.

Där representeras FORSS av Anna Spångeus Biträdande professor, Överläkare, Forskningschef NSC, Medicinska och geriatriska akutkliniken/Endokrinmedicin Linköpings universitetssjukhus.

”Fråga 3 Vilka ytterligare kliniska forskningsfrågor skulle kunna vara aktuella inom ert programområde?”

SVAR

Det finns flera intressanta forskningsområden inom diabetes t.ex. äldre och diabetes, Libre-användning och påverkan på diabetesinställning mm. och studier som kan baseras på NDR-data men det handlar om resurser och framför allt brist på aktiva forskare inom professionen (både läkare och sjuksköterskor).

Fotsår – en studie med stöd av en app, för att över tid följa sårhäkning hos patienter med diabetes.

”Fråga 4 Hur återkopplas resultaten av den kliniska forskningen i det kliniska vardagsarbetet inom ert område?”

SVAR

Ett exempel på detta är i samband med ordinarie RPO möten samt i samband med sjukvårdsregionala MDK-ronder för patientfall med maligna hypofystrumörer.

”Fråga 5 Vilken forskningsinfrastruktur har ni inom ert område?”

SVAR

De tre regionerna har FoU enheter som driver forskningsfrågor, FORSS ordnar regional kurs i forskningsmetodik för kliniskt verksam vårdpersonal som vill doktorera.

Ordförande RPO endokrina sjukdomar
Elzbieta Partyka-Rut överläkare
Endokrinmedicinska kliniken US
Region Östergötland